



Säveåns vattenråds yttrande över samrådsmaterialet för 2015-2021 från Vattenmyndigheten för Västerhavets vattendistrikt Dnr: 537-34925-2014

Säveåns vattenråd (se bilaga) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerad samrådshandling.

Säveåns Vattenråds synpunkter

Säveåns Vattenråds remissvar på samrådsmaterialet utgörs av de gemensamma ståndpunkter som framkommit under arbetets gång.

Därutöver kommer många av de kommuner, företag och organisationer som deltagit i vattenrådets arbete, eller ingår i Säveåns avrinningsområde, att lämna egna yttranden över samrådsmaterialet till vattenmyndigheten.

Positivt om ramdirektivet

Vattenrådet är positivt inställt till genomförandet av ramdirektivet för vatten i Sverige. Genomförandet borde innebära att en långsiktigt hållbar vattenanvändning på sikt kan uppnås.

Ramdirektivet för vatten är i grunden en bra lagstiftning som kräver att vattenfrågorna hanteras systematisk i avrinningsområden och med en ekologisk utgångspunkt, där biologin och hydromorfologin ges stor tyngd.

Synpunkter av övergripande karaktär

- Många aktiviteter är på gång eller har genomförts inom Säveåns avrinningsområde. Exempelvis pågår det parallellt med Länsstyrelsens Säveå-projekt ett arbete med att återställa vattenbiotoper i biotopkarterade biflöden till Säveån inom samverkansprojektet "Många bäckar små". Vi saknar förslag och kostnader för återställning av vattenbiotoper (rensningar).
- Åtgärderna bör samordnas över kommungränser för att få ut mesta nytta. Där kan vattenråden vara ett bra forum för att hjälpa till med t ex prioriteringar och samordningar inom ett avrinningsområde. Det förutsätter förstås att vattenråden har tillräckliga resurser.
- Materialet är omfattande och berör många. Det vore bra om det kompletterades med en mer pedagogisk och översiktlig del som underlättar att hitta relevant information för dem som berörs.

SÄVEÅNS VATTENRÅD

c/o Göteborgsregionens kommunalförbund
Besök Gårdavägen 2 | Post Box 5073, 402 22 Göteborg
Tel 031-335 50 00 | Fax 031-335 51 17
www.vattenorganisationer.se/savean/

- Strandskyddet behandlas inte i dokumenten. Många mindre vattendrag i länet saknar strandskydd. Det kan leda bland annat till fysisk påverkan i närheten av strandzonen och skador på vattenförekomsterna. Tillsyn av strandskydd och vattenverksamhet behöver ökas.
- Vi bedömer att MKN för vatten skulle kunna användas mycket mer och effektivare i planprocessen med kostnadseffektiva och långsiktigt positiva konsekvenser för vattnens status.
- Kommunerna har många olika roller såsom tillsynsmyndighet, verksamhetsutövare, markägare och ansvariga för den fysiska planeringen. Det bör framgå tydligt i åtgärderna vilken roll man avser i de olika fallen.
- Förslagen på de nya vattenförekomsterna Alebäcken (mellan Lilla och Stora Stamsjön), bäck mellan Öxsjön och Stora Stamsjön, Lerån, Lilla Stamsjön och Pliktån tillstyrks. Vi föreslår att fler vattenförekomster läggs till, bl a för området Mellbyån-Anten där dokumentation och relevant information finns.
- Anpassning av skogsbruksmetoder till vattenpåverkan behöver öka som en åtgärd för att förbättra problemområdena försurning, miljögifter (läckage av metylkvicksilver), översvämning och övergödning. Skogsstyrelsen är ansvarig myndighet. Det är också en åtgärd som kommunerna kan vidta i rollen som markägare och därför bör åtgärder för kommunerna föreslås.
- Påverkansförslag saknas på hur man får allmänheten och icke-kommunala markägare att bidra till att vattendirektivet uppfylls.

Ekonomi

- Det bör utredas närmare vilka ekonomiska konsekvenser de föreslagna åtgärderna får. Om det visar sig att kostnaderna belastar individer, näringsidkare eller branscher på ett ensidigt sätt efterlyses mer statliga medel till omställningsbidrag, rådgivning och information.
- Vattenmyndigheten konstaterar att det behövs kraftigt ökade resurser till tillsyn och prövning men redovisar inte hur det ska ske. Det kommer att kräva ökade resurser och ökad kompetens i kommunerna. För de som skall vidta åtgärderna ser vi ytterligare ett område för ökad byråkrati.
- Generellt bör åtgärder som saknar finansiering tydligare kopplas till statliga bidrag. Åtgärdsprogrammet behöver kompletteras med olika stödformer. Det skulle kunna hjälpa till att få fart på åtgärderna.
- Schablonberäkningarna av kostnaden för åtgärderna är inte alltid intressanta. Som exempel kan nämnas kostnaden för rivning av ett vandringshinder som inte bör spridas ut i tid då det är en engångsinsats.

Dagvatten

- Vi saknar åtgärder som riktas direkt mot dagvatten. Dagvatten diskuteras bara i samband med problemet med kombinerade ledningar. Dagvatten har stor potential att bidra till förbättrad vattenmiljö i recipienten, särskilt när vattendragen runnit genom tätort.
- Hållbar dagvattenhantering saknas som åtgärdsförslag och bör lyftas fram. Idag föreslås endast åtgärd för Naturvårdsverket, inte för kommunerna

Data

- Kommunerna förväntas ta ett ansvar för miljöövervakning utöver vad som är lagstadgat. Vattenmyndigheten bör utveckla vad detta ansvar innebär och föreslå hur det ska kunna finansieras.

- Befintlig data som exempelvis elfiskedata används i bedömningen av den ekologiska statusen. Resurser krävs för en kontinuerlig provtagning och datainsamling av biologiska kvalitetsfaktorer. In- och utrapportering till och från systemet behöver förbättras och klassningen bli mer levande. Återkoppling av data i VISS behöver ske kontinuerligt, det vill säga förbättringar och eventuella försämringar i status ska synliggöras så snart de är kända.
- Biotopkarteringsdata finns men sammanställningar av biotopförbättrande åtgärder t ex rensningar, omgörningar, dammar m m som gjorts i avrinningsområdet används inte som underlag.

Fysisk planering

- Samhällsplaneringens inverkan på vattenkvaliteten får dålig plats och har inte några tydliga åtgärdsförslag kopplade till sig.

Fysiska förändringar och fysisk påverkan

- Det bör utredas hur modifierade vatten på landsbygden ska hanteras. (Att jämföra med KMV).
- Vid förändring av vandringshinder bör hänsyn tas till både kulturvärden och naturvärden.
- Fiskvägen förbi Hedefors är redan byggd och laxlek har dokumenterats ovanför kraftstationen (anges i åtgärdsprogrammet som en planerad åtgärd)..
- Under rubriken fysiska förändringar bör det framgå att stora delar av huvudfåran, framförallt i området nedströms Aspen, är så erosionssäkrat att de naturliga processerna erosion och deposition är satta ur spel. Det beror till stor del på att ån rinner mellan två andra riksintressen, E20 och järnvägen.
- Omfattar antalet fiskvägar/vandringshinder alla artificiella partiella och definitiva vandringshinder i avrinningsområdet? Vandringshinder behöver kartläggas och dokumenteras mer noggrant och systematiskt i VISS än vad som är fallet nu. Informationen måste också göras mer tillgänglig så att åtgärder för att komma tillrätta med hindren kan vidtas. Bättre stöd och vägledning till kommunerna så att åtgärden med syfte att undanröja vandringshinder kan genomföras.
- Att inventera, planera och genomföra åtgärder mot vandringshinder vid vägpassager över vatten bör utökas till att gälla alla vandringshinder som kommuner och andra myndigheter har rådighet över. Tillsynsåtgärder bör därför riktas även mot Skogsstyrelsen och länsstyrelsen vid sidan av kommuner och Trafikverket.

Miljögifter

- Åtgärdsprogrammet bör innehålla konkreta åtgärder avseende farliga metaller, läkemedelsrester, hormonstörande ämnen och andra miljögifter.

Försurning

- Fortsatt kalkning är viktig ur försurningssynpunkt, exempelvis för flodpärlmusslans habitat.
- Askåterföring verkar vara schablonmässig även på områden där GROT-uttag inte genomförs.

Övergödning

- Behovet av att minska näringsläckaget är stort. För att minska närsaltsbelastningen så måste det till positiva åtgärder och hur det skall finansieras bör var en fråga att utreda av HaV och Jordbruksverket, vilket också påpekas i ÅP.

- Vi vill framhålla åtgärder för att förebygga översvämningar av åkermark som viktiga miljöåtgärder främst avseende fosfor och kväve. Kan innebära en hel palett av åtgärder anpassade till den aktuella platsen, t.ex. tvåstegsdiken och fosfordammar, men även t.ex. rensning av dike.
- Strukturkalk är ett nytt och oprövat kort, men kan säkert vara en metod för framtiden. Med hjälp av stimulanser och rådgivning till brukaren kan man hitta det som fungerar bäst på hans/hennes jord.
- Statusklassningen ger inte en komplett bild av övergödningens problematik eftersom kväve inte ger utslag i bedömningen. Bedömningsgrunder som också tar hänsyn till kväve behöver därför tas fram.

Kantzoner

- Kantzoner bör anläggas på inventerade, utvalda platser, där det gör god nytta. Där ska/kan man också ta till vara markägarens/brukarens lokalkännedom och kunskap. Viktigt att kantzoner blir kostnadseffektiva.
- Det är också viktigt att förklara vad som avses med en ekologisk funktionell skyddszon då det verkar ha olika betydelse för olika intressegrupper. En ekologisk funktionell skyddszon kan definieras enligt beskrivningen i "Ekologisk restaurering av vattendrag" av Erik Degerman (2008), dvs. den skall fungera som närsaltsfilter, beskugga vattendraget, moderera temperaturen i vattnet och tillföra organiskt material (död ved och löv).

Enskilda avlopp

- En åtgärd som saknas: Bland åtgärderna för att motverka övergödning nämns inte åtgärdsbehovet och behov av tillsyn på enskilda avlopp. I sammanställningen för Säveåns avrinningsområde nämns behovet att åtgärda cirka 1.500 enskilda avlopp. Ska åtgärdstakten på enskilda avlopp ökas krävs att kommunen gör tillsyn på dessa och ställer krav. Det är mycket sällan fastighetsägare åtgärdar sina enskilda avlopp utan att det finns krav från kommunen.
- Vi föreslår att vattenmyndigheten ytterligare utreder de ekonomiska konsekvenserna för bl a enskilda fastighetsägare om kommunerna behöver ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp.
- Att minimera utsläpp från mindre reningsverk kan till viss del ske utifrån tillsyn. Tillsyn bör kompletteras med direkta åtgärder som tas fram i internt kommunalt samarbete, t ex VA-strategier. Åtgärdskraven bör förtydliga vilka åtgärder som det är rimligt att ställa på mindre reningsverk.

Vattenuttag och skydd av dricksvatten

- Vattenmyndigheterna uttrycker ett stort stöd för att dricksvatten är viktigt, men verkningsfulla åtgärder är svåra att finna. En bra råvattenkvalitet ger också en bra vattenkvalitet för andra parametrar. Föreslagna åtgärder baseras till stora delar på vattenskyddsområden, dock är det mycket viktigt att det i det inryms ett så kallat verkningsfullt skydd i vattenskyddsområdet i så fall. Verkningsfullt skydd betyder att åtgärden verkligen gör skillnad för att skydda vattnet ur de önskade perspektiven. Vi delar bedömningen att om inga verkningsfulla åtgärder vidtas för att begränsa smittämnespåverkan kommer tillgängligheten till ytvattentäkterna att minska och tycker att en tydligare vägledning för inrättande av vattenskyddsområden är önskvärd.

Samtliga åtgärder som föreslås bygger dock på miljökvalitetsnormer och avsaknaden av en miljökvalitetsnorm för mikrobiologiska föroreningar gör att åtgärder för den viktigaste hälsorisen saknas. Vattenförvaltningsförordningen reglerar möjligheten till skydd av

råvatten, där vattenskyddsområden är ett sätt, men det nämns även att det ska analyseras alternativa sätt att skydda dricksvatten, medan detta saknas i förslaget. Både länsstyrelser och kommuner får inrätta vattenskyddsområden där länsstyrelsens roll ofta är viktig och bör tydliggöras. Åtgärden bör riktas till både kommuner och länsstyrelser. Utöver bildandet av skyddsområden kan direkta åtgärder i området föreslås, t ex förbud mot vissa utsläpp och intern rening och skyddsåtgärder inom vissa verksamheter.

Svar på tio frågor från Vattenmyndigheten

Framgår det vilka fysiska åtgärder i miljön som åtgärderna (styrmedlen) i åtgärdsprogrammet ska leda till?

Ja, i stort sett. De flesta åtgärdsförslagen är dock indirekta och översiktligt formulerade.

Framgår det vem/vilka som behöver genomföra åtgärderna för att följa miljö kvalitetsnormerna?

Ja, åtgärdsförslagen är tydligt uppdelade efter ansvarig myndighet med hänvisningar till samverkande åtgärder/myndigheter.

Det framgår att det finns en mängd olika faktorer och åtgärder som kan påverka miljö kvalitetsnormerna positivt, däremot mindre tydligt vilka som måste genomföras för att normerna ska uppnås.

Framgår det vad som behöver göras för att följa miljö kvalitetsnormerna?

Det är inte alltid tydligt, flera åtgärder ska ske utifrån samråd och vägledning som ännu inte finns. Det gäller till exempel åtgärderna inom fysisk planering eller förslaget till åtgärd 1.b. som handlar om förorenad mark. Punkten alltför förenklad för att påverka i nämnvärd omfattning. I realiteten kommer olika risker för människors hälsa att påverka prioritering mellan förorenade områden i större drag. För att miljö kvalitetsnormen ska få ett genomslag i realiteten är resursfrågan inom området helt avgörande. När ett förorenat område väl undersöks kan hänsyn till miljö kvalitetsnormen prioriteras, men i steget före är hänsyn till människors hälsa lokalt vanligen avgörande för om tillsynsinsatser prioriteras.

Framgår det hur åtgärderna ska göras för att följa miljö kvalitetsnormerna?

Se föregående svar.

Framgår det var åtgärderna ska genomföras för att följa miljö kvalitetsnormerna?

Det är inte tydligt i handlingarna, bland annat saknas kemisk statusklassning med kvicksilverundantaget i MKN-bilagan. Vi förutsätter att detaljer finns i VISS.

Precisionen på åtgärderna är alltför låg. Ingen möjlighet att se inom vilken kommun de olika åtgärderna är aktuella om inte vattenförekomsten helt befinner sig inom en kommun

Framgår det när åtgärderna ska genomföras för att följa miljö kvalitetsnormerna?

För vissa åtgärder ja. För andra nej – det gäller till exempel Åtgärd 1. Där saknas tidsutblick.

Det framgår dåligt när i tiden åtgärderna ska genomföras, samt även vilken prioritering de olika åtgärderna har. Detta är väl heller inte önskvärt då de olika markägarna ska kunna ha möjlighet att välja vad som passar bäst på deras fastigheter, samt även kunna åtgärda de behov de ser störst behov av för den enskilda vattenförekomsten.

Saknas det åtgärder, och i så fall vilka är det och vilken myndighet behöver genomföra dem?

Ja, bl.a. saknas åtgärdsförslag för dagvatten och vandringshinder vid enskilda vägar. (Se vidare synpunkter under respektive åtgärdsförslag). För till exempel Åtgärd 1 saknas också insatser från andra myndigheter än kommunerna.

Framgår det vilka de samhällsekonomiska konsekvenserna är av styrmedlen?

De behandlas, men vi kan inte från vår horisont bedöma hur relevanta beskrivningarna är. För vissa av åtgärderna saknas det i princip helt sådana analyser. Det är dock förståeligt eftersom det är svåra frågor att svara på. Var sätts systemgränsen, av vem sätts den och utifrån vilket underlag och vilken kunskap? Och vilken tidshorisont ska man ha när man räknar?

Framgår det vilka viktiga aktiviteter som behöver genomföras för att åtgärdsprogrammet i sin tur ska kunna genomföras och av vem dessa behöver genomföras?

Ja, för en del aktiviteter. För andra endast översiktligt. Det hör dock sannolikt till sakens natur att det är svårt att precisera en del aktiviteter närmare.

Saknas det aktiviteter för att åtgärdsprogrammet ska kunna genomföras, och i så fall vilka är det och vilken myndighet behöver genomföra dem?

Den övergripande samordningen och ansvaret för denna bör konkretiseras på ett betydligt tydligare sätt i programmet.

Även denna åtgärd går att exemplifiera med förorenade områden. Förorenade sediment i sjöar är exempelvis ofta svårt att knyta till någon enskild verksamhet. Utan någon att bedriva tillsyn på och ingen kvarvarande verksamhetsutövare riskerar föroreningar att förbli outredda och okända. Det leder till osäkerhet redan vid statusklassningen.

För Säveåns Vattenråd

Catharina Pettersson
Ordf Säveåns Vattenråd

Monica Dahlberg
sekr Säveåns Vattenråd

Representanter i Säveåns vattenråd

Kommun/Organisation	Ledamöter	Ersättare
Borås stad	Charlotta Tornvall	Kjell Johansson
Vårgårda kommun	Emma Gustafsson	Mikaela Engström
Alingsås kommun	Catharina Pettersson, ordf.	Hannes Nilsson
Lerums kommun	Åsa Bergsten	Gunilla Rådman
Partille kommun	Caroline Boström	
Göteborgs stad	Klara Eklund, Miljö Emil Nilsson, Park och natur	
Naturskyddsföreningen	Stefan Bydén	Stefan Larsson
Fiskevårdsområdesföreningar	Bo Johansson	Leif Gustafson
Sportfiskarna	Niklas Wengström	Per-Erik Jacobsen
Lantbrukarnas riksförbund (LRF)	Lennart Larsson	Morgan Svensson
Södra Skogsägarna	Bertil Svensson	Jonas Brandström
Industrierna	Elisabet Stadler	
Vattenkraftsägare	Jonas Larsson Anna Östlund	Lars Henriksson
Göteborgsregionens kommunalförbund / Göta älvs vattenvårdsförbund	Monica Dahlberg	